

коледжі. На батьківських зборах, під час індивідуальних бесід з батьками, педагоги наголошують на важливості толерантного відношення до дітей: не ображати, не принижувати, прислухатись до їх думок, спілкуватись без сварок і конфліктів, прощати і просити вибачення, якщо самі були не праві, на прикладах із свого життя пояснювати необхідність толерантного відношення у різних ситуаціях.

- Таким чином, було розглянуто поняття «толерантності» та основні шляхи формування толерантності як життєвої цінності у студентів коледжу.

Розгляд проблеми вказує на її складність, багатогранність, наголошує на великій ролі та значному впливі педагогів та батьків.

Література:

1. Бондарева С.К. Социально-психологические основания развития единого образовательного пространства СНГ / С.К. Бондарева. – М., 1998. – 187 с.
2. Великий тлумачний словник сучасної української мови / [уклад. і гол. ред. В.Т. Бусел]. – К.; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2005. – 1728 с.
3. Грива О.А. Соціально-педагогічні основи формування толерантності у дітей і молоді в умовах полікультурного середовища: [монографія] / О.А. Грива. – К.: Вид. ПАРАПАН, 2005. – 228 с.
4. Філософський енциклопедичний словник / В.І. Шинкарук. – К.: Абрис. – 2002. – 742 с.

Капарова О. В., кандидат педагогічних наук,

старший викладач кафедри соціальної педагогіки та дошкільної освіти

Сироткіна А. В., студентка II курсу

*Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького
м. Мелітополь, Запорізька область, Україна*

РОЗВИТОК УВАГИ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Актуальність проблеми. Жоден психічний процес не може протікати цілеспрямовано і продуктивно, якщо людина не зосередить своєї уваги на тому, що сприймає або робить. Ми можемо дивитися на який небудь предмет і не зауважувати його або бачити дуже погано. Зайнята своїми думками, людина не чує розмов, що ведуться поруч з нею, хоча звуки голосів доходять до її слухового апарата. Ми можемо не відчувати болю, якщо наша увага спрямована на щось інше. Навпроти, глибоко зосередившись на якому-небудь предметі або діяльності, людина помічає всі деталі цього предмета і діє дуже продуктивно. А фіксуючи свою увагу на відчуттях, ми збільшимо свою чутливість. Без цілеспрямованої, стійкої уваги неможливі ніяка серйозна робота і запам'ятовування в тому числі. Підвищена увага необхідна на всіх етапах роботи пам'яті, але особливо на першому етапі – сприйняття.

Саме від уваги у дітей дошкільного віку залежить оволодіння тією чи іншою діяльністю. Вона завжди включена у діяльність, є найважливішою умовою її

продуктивності і виступає у єдності з пізнавальними психічними процесами та емоційно-вольовою сферою.

Мета статті полягає у вивченні особливостей уваги дітей дошкільного віку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій з даної проблеми. Проблемою вивчення уваги протягом тривалого часу займалися і займаються відомі зарубіжні і вітчизняні психологи і педагоги: Л. Виготський, П. Гальперин, І. Гербарт, Н. Добринін, Л. Леонт'єв, Дж. Міль, Р. Немов, Т. Рибо, С. Рубінштейн, та багато інших.

Вклад матеріалу. Вагомий внесок в вивчення розвитку уваги внесли Л. Виготський та Л. Леонт'єв. Вони вказали на важливе значення мови для уваги [7].

П. Гальперин визначає увагу як ідеальну, згорнуту та автоматизовану дію контролю.

В своїх працях вітчизняний психолог Н. Добринін підкреслює, що увага – це особливий вид психічної діяльності, який виражається у виборі та підтримці тих чи інших процесів цієї діяльності [2].

Т. Рибо вважав, що увага незалежно від того є вона ослабленою чи посиленою, завжди пов'язана з емоціями і викликається ними, тобто між емоціями і довільною увагою він вбачав особливу тісну залежність.

Деякі закордонні психологи, тривалий час не визнавали існування уваги, навіть вважали зайвим слово «увага», тому що вона не має ніякого психологічного змісту. В пресі в 30-х роках з'явилась стаття датського професора Е. Рубіна «Про не існування уваги». Уже сама назва статті говорить про її зміст.

У теперішній час увага стійко увійшла до психології як наукове поняття. Цьому сприяли запити практики, розвиток кібернетики, що висунула в план наукового дослідження «прийом інформації», поява і розвиток таких наук, як інженерна психологія, психологія праці, психофізіологія, для якої увага стала центральною проблемою.

Увага – це форма організації психічної діяльності людини, яка полягає у спрямованості і зосередженості на об'єктах, які мають певне значення [1].

Справа в тім, що в людський мозок щомиті надходять тисячі сигналів із зовнішнього світу. Якби не існувало уваги, то наш мозок не зміг би уникнути перевантаження.

Форми прояву уваги різноманітні. Вона може бути спрямована на роботу органів почуттів (зорова, слухова увага тощо), на процеси запам'ятовування, мислення, на рухову активність.

Перші прояви уваги можна спостерігати уже у новонародженого під час смоктання. За час дошкільного віку розвиваються властивості уваги і її довільність. Дитина вчиться керувати собою і свідомо скерувати свою увагу на певний предмет. При цьому вона використовує перш за все слово і вказівний жест дорослого, тобто увага стає опосередкованою.

В дошкільному дитинстві розширюється обсяг уваги, тобто та кількість об'єктів, які чітко сприймаються одночасно за конкретний проміжок часу. Змінюється стійкість уваги, як здатність зберігати зосередженість на об'єкті або виді діяльності.

Одним із показників стійкості є тривалість збереження зосередженості. Розподіл уваги говорить про те, що дитина може скерувати і сконцентрувати свою увагу на декількох різних предметах одночасно, уважно виконувати кілька видів діяльності. Переключення уваги означає те, що дитина здатна переміщати спрямованість і

зосередженість уваги з одного об'єкту на другий, з одного виду діяльності на інший. Розвиток властивостей і видів уваги дошкільнят суттєво залежить від вагомості, емоційності, цікавості для них матеріалу, від характеру діяльності, яку виконає дитина. Показники уваги значно зростають в сюжетно-рольовій і дидактичних іграх. Розвиток уваги тісно пов'язаний з розвитком волі і довільності поведінки, здатності керувати своєю поведінкою [8].

Увага має визначені властивості: обсяг, стійкість, концентрацію, вибірковість, розподіл, переключення і довільність. Порушення кожної з перерахованих властивостей приводить до відхилень у поведінці і діяльності дитини [1].

Висновки. В першу чергу в житті дитини має місце лише мимовільна увага. В перші місяці життя увагу дитини привертють різноманітні сильні подразники (наприклад, сильні звуки, яскраве світло), різкі зміни зовнішньої обстановки (наприклад, перехід від темряви до світла), рухливі об'єкти (наприклад, блискуча кулька, яку пересувають в полі її зору).

Особливе значення в організації уваги немовля мають ті об'єкти і ті їх властивості, які безпосередньо пов'язані з задоволенням його органічних потреб. Так, різноманітного роду звукові, світлові, механічні подразники, які супроводжують годування дитини, рано починають привертати його увагу і викликати відповідні реакції.

Вирішальне значення в розвитку мимовільної уваги відіграє організація виховної роботи. Ознайомлюючи дошкільника з навколишнім середовищем, сприяючи його активно відображати цю дійсність в своїх іграх, заняттях, вихователь викликає інтерес до нових предметів та явищ, змушує дитину мимовільно зосереджувати на них свою увагу.

Виховання довільної уваги відіграє важливу роль в підготовці дитини до шкільного навчання.

Література:

1. Бабанский Ю.К. Педагогика. / Ю.К. Бабанский – М. : Просвещение, 1989. – 607 с.
2. Выготский Л.С. Педагогическая психология / Л.С. Выготский – К. : АСТ, Астрель, Хранитель, 2008, – 671 с.
3. Ковальов А.Г. Виховання почуттів / А.Г. Ковальов – М. : Просвещение, 1971. – 228 с.
4. Павелків Р.В. Дитяча психологія : Навчальний посібник. / Р.В. Павелків, О.П. Цигипало – К. : «Академвидав», – 2008. – 432 с. (Альма-матер).
5. Сухомлинский В.А. Аналогия гуманной педагогики / В.А. Сухомлинский – К. : Издательский дом «Шалвы Амонашвили», 2002. – 224 с.
6. Український тлумачний словник сучасної української мови. / [автор-укладник Бусел В. І.] – К. : Перун, 2005. – 1720 с.
7. Фіцула М.М. Педагогіка. / М.М. Фіцула – Тернопіль : Навчальна книга, 1997. – 189 с.
8. Эльконин Д.Б. Психология игры / Д.Б. Эльконин – 2-е изд. – М. : Туманит, издательский центр «ВЛАДОС», 1999. – 360 с.